

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ
УКРАЇНИ

КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА ТЕОРІЇ ОЛІМПІЙСЬКОГО СПОРТУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт»,
освітньою програмою «Олімпійський спорт і освіта»

на тему: «ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ КІННОГО СПОРТУ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

здобувача вищої освіти
другого (кваліфікаційного) рівня
Горшкової Д.В.

Науковий керівник: к.філ.н., доцент
Єгупов М.В.

Рецензент: к.фіз.вих., доцент
Шевчук О.М.

Рекомендовано до захисту на засіданні
кафедри історії та теорії олімпійського
спорту (протокол № 5 від 2.12.2025 р.)

Завідувач кафедри: Радченко Л.О.
д.фіз.вих., професор

Київ-2025

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ КІННОГО СПОРТУ	9
1.1. Кінний спорт як соціокультурне явище сучасного суспільства	9
1.2. Історичні етапи становлення та розвитку кінного спорту в Україні	11
1.2.1. Передумови розвитку кінного спорту на території України.....	11
1.2.2. Розвиток кінного спорту в Україні за часів СРСР.....	12
1.2.3. Розвиток кінного спорту в Україні за часів її незалежності.....	13
1.3. Заходи та міжнародний досвід популяризації спорту у світі.....	15
Висновки до розділу 1	18
РОЗДІЛ 2.....	20
МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	20
2.1. Методи досліджень	20
2.1.1. Аналіз літературних джерел, інформації мережі Інтернет.....	20
2.1.2. Опитування	21
2.1.3. Синтез та узагальнення	23
2.1.4. Методи математичної статистики.	24
2.2 Організація дослідження.....	25
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ КІННОГО СПОРТУ В УКРАЇНІ	27
3.1. Теоретичні підходи до популяризації кінного спорту в Україні	27
3.2. Проблеми та перспективи популяризації кінного спорту	30
3.3. Соціально-реабілітаційний потенціал кінного спорту в сучасних умовах.....	43
3.4. Практичні рекомендації щодо удосконалення популяризації кінного спорту в Україні	47
Висновки до 3 розділу	50

РОЗДІЛ 4. АНАЛІЗ ТА ОБГОВОРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ	52
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	58

ВСТУП

Актуальність. У сучасному світі спорт відіграє важливу роль у формуванні здорового способу життя, гармонійному розвитку особистості та вихованні молоді. Аналіз фахової літератури свідчить, що в умовах зниження рівня рухової активності населення, зростання психоемоційного навантаження та поширення малорухомих форм дозвілля актуалізується потреба у пошуку привабливих, соціально значущих і доступних видів фізичної активності [13; 14; 32]. У цьому контексті особливої уваги заслуговує кінний спорт — благородний, естетично привабливий і фізично корисний вид спортивної діяльності, який поєднує фізичне навантаження, емоційний компонент і унікальну взаємодію людини з твариною [16; 30].

Фахівці зазначають, що кінний спорт має значний оздоровчий, виховний і соціокультурний потенціал. Він сприяє розвитку координації, витривалості, відповідальності, емоційної стабільності, формуванню партнерських відносин між людиною і конем, а також може виконувати важливі соціальні та реабілітаційні функції [30; 37; 46]. Водночас, попри наявність глибоких історичних традицій та міжнародне визнання, кінний спорт в Україні залишається недостатньо популярним і часто сприймається як елітарний та малодоступний для широких верств населення, що підтверджується результатами наукових досліджень і статистичних спостережень [13; 31].

Актуальність теми зумовлена необхідністю привернення уваги громадськості до проблеми розвитку та популяризації кінного спорту, особливо серед дітей і молоді. На думку дослідників, саме молодіжна аудиторія є найбільш сприйнятливою до нових форм спортивного дозвілля та інноваційних підходів до залучення у фізкультурно-спортивну діяльність [17; 18]. Сучасні умови відкривають нові можливості для поширення кінного спорту завдяки активному використанню інформаційно-комунікаційних

технологій, зокрема соціальних мереж, онлайн-платформ і цифрового контенту, які дедалі більше впливають на формування спортивних уподобань населення [18; 56].

Водночас аналіз фахової літератури та практичного досвіду свідчить про наявність низки об'єктивних труднощів на шляху популяризації кінного спорту. До них належать висока вартість занять, недостатній розвиток матеріально-технічної та спортивної інфраструктури, обмежена кількість освітніх і дитячих програм, а також низький рівень поінформованості населення щодо можливостей занять кінним спортом [31; 37; 46]. Зазначені чинники формують стійкі соціальні стереотипи про «елітність» цього виду спорту та обмежують його масове поширення.

Особливої актуальності проблема популяризації кінного спорту набуває в умовах сучасних соціальних викликів, зокрема воєнного стану, коли зростає потреба у формах фізичної активності, здатних виконувати не лише спортивну, а й соціально-реабілітаційну функцію. Фахівці підкреслюють, що кінний спорт і споріднені з ним напрями, зокрема іпотерапія та адаптовані кінні програми, можуть бути ефективним засобом фізичного й психоемоційного відновлення ветеранів, внутрішньо переміщених осіб і дітей, які зазнали травматичного впливу війни [46; 55]. Окрім реабілітаційного ефекту, такі програми сприяють формуванню позитивного суспільного іміджу кінного спорту та розширенню його соціальної значущості.

Таким чином, актуальність дослідження зумовлена необхідністю наукового аналізу сучасних тенденцій популяризації кінного спорту, виявлення основних проблем його розвитку та обґрунтування ефективних шляхів їх подолання з урахуванням соціокультурних, інформаційних і соціально-реабілітаційних аспектів, що відповідає сучасним пріоритетам розвитку фізичної культури і спорту в Україні [14; 37].

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. .

Роботу виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021-2025 рр. за темою «Структура і зміст багаторічної підготовки спортсменів в сучасних умовах розвитку спорту».

Мета дослідження –аналіз сучасних тенденцій у популяризації кінного спорту в Україні, виявлення основних проблем та окреслення можливих шляхів їх подолання.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати наукові та нормативні джерела, присвячені присвячені шляхам популяризації кінного спорту.
2. Систематизувати шляхи популяризації кінного спорту в Україні.
3. Визначити основні проблеми, що перешкоджають широкому залученню населення до кінного спорту в Україні.
4. Запропонувати шляхи подолання виявлених проблем та надати рекомендації щодо ефективного розвитку й популяризації кінного спорту в сучасних умовах.

Об'єкт дослідження: процес розвитку кінного спорту в українському суспільстві.

Предмет дослідження: сучасні тенденції, способи та засоби популяризації кінного спорту в Україні, а також проблеми й шляхи їх подолання.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, інформації мережі Інтернет, опитування, синтез та узагальнення, методи математичної статистики.

Наукова новизна кваліфікаційної роботи полягає в комплексному дослідженні проблеми популяризації кінного спорту в сучасному українському суспільстві з урахуванням соціокультурних, інформаційних та соціально-реабілітаційних аспектів. У роботі уточнено сучасні тенденції та

особливості сприйняття кінного спорту різними віковими й соціальними групами населення на основі результатів авторського анкетування. Вперше обґрунтовано роль соціально-реабілітаційного потенціалу кінного спорту як чинника, що впливає на формування позитивного суспільного іміджу цього виду спорту та розширення його популяризаційних можливостей в умовах сучасних соціальних викликів. Систематизовано основні бар'єри популяризації кінного спорту в Україні, зокрема економічні, інформаційні, інфраструктурні та соціокультурні чинники, а також встановлено їх взаємозв'язок із рівнем зацікавленості та залученості населення до занять. На основі поєднання теоретичного аналізу та емпіричних даних уточнено напрями та інструменти популяризації кінного спорту з урахуванням можливостей сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Практична значущість кваліфікаційної роботи полягає в можливості використання отриманих результатів і сформульованих висновків у практичній діяльності суб'єктів фізкультурно-спортивної сфери. Матеріали дослідження можуть бути застосовані у роботі федерацій кінного спорту, кінних клубів і спортивних шкіл з метою вдосконалення програм популяризації та розширення контингенту осіб, залучених до занять кінним спортом. Результати роботи доцільно використовувати під час організації спортивно-масової та виховної діяльності з дітьми і молоддю, а також у процесі планування інформаційних кампаній і цифрових стратегій популяризації кінного спорту. Практичне значення мають також запропоновані рекомендації щодо впровадження соціально-реабілітаційних та оздоровчих програм із використанням кінної діяльності, зокрема для ветеранів, внутрішньо переміщених осіб і дітей, які зазнали психоемоційних травм. Отримані результати можуть бути використані в освітньому процесі закладів вищої освіти фізкультурно-спортивного профілю під час викладання дисциплін, пов'язаних з теорією та організацією спорту, спортивно-масовою

роботою та менеджментом у спорті, а також слугувати підґрунтям для подальших наукових досліджень у цій сфері.

Структура та обсяг роботи. Робота складається із вступу, чотирьох розділів, висновків, переліку літературних джерел та додатків. Роботу викладено на 65 сторінках друкованого тексту, проілюстровано 12 рисунками та 3 таблицями.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ КІННОГО СПОРТУ

1.1. Кінний спорт як соціокультурне явище сучасного суспільства

Кінний спорт є багатограним соціокультурним феноменом, що поєднує спортивну діяльність, історичну спадщину, традиції взаємодії людини і тварини, а також естетичні й гуманістичні цінності сучасного суспільства. У широкому розумінні кінний спорт охоплює різноманітні види верхової їзди, змагальні дисципліни, спортивні ігри та вправи, що здійснюються за участю коней і передбачають активну взаємодію вершника з твариною.

Специфікою кінного спорту є унікальний характер комунікації між людиною і конем. Управління рухом коня відбувається через поєднання фізичних сигналів вершника — перенесення ваги тіла, дії ніг, натяг або послаблення поводів, а також голосові команди. Така форма взаємодії формує особливу модель партнерства, що виходить за межі суто технічного виконання спортивних елементів і набуває соціального та культурного значення. У цьому контексті кінний спорт виступає не лише як змагальна діяльність, а й як форма міжвидової комунікації, що потребує взаємної довіри, розуміння та відповідальності.

Історично кінний спорт належить до найдавніших видів спортивної діяльності. Його витоки сягають глибокої давнини, коли коні використовувалися у військовій справі, мисливстві, подорожах і ритуальних змаганнях. У стародавніх цивілізаціях, зокрема в Давній Греції та Римській імперії, кінні перегони та змагання на колісницях були важливою складовою публічного життя і масових видовищ. У середньовіччі кінний спорт тісно пов'язувався з лицарською культурою, турнірами та формуванням кодексу

честі, що сприяло закріпленню його символічного статусу в європейській культурі.

Подальший розвиток індустріального суспільства та механізація транспорту зменшили практичне значення коня у повсякденному житті, однак кінний спорт не втратив своєї актуальності. Навпаки, він трансформувався у самостійну спортивну і культурну сферу, зберігши історичну спадкоємність і водночас адаптувавшись до вимог сучасності. Включення кінного спорту до програми Олімпійських ігор на початку XX століття стало важливим чинником його інституціоналізації та міжнародного визнання.

У сучасному суспільстві кінний спорт представлений низкою дисциплін, серед яких провідне місце займають виїздка, конкур (шоу-прыжки) та триборство. Виїздка орієнтована на досягнення гармонійної взаємодії між вершником і конем та демонстрацію високого рівня тренуваності й слухняності тварини. Конкур передбачає подолання перешкод на швидкість і точність, а триборство поєднує в собі кілька дисциплін, що вимагають універсальної підготовки спортивної пари. Окреме соціальне значення має поні-спорт, спрямований на залучення дітей і підлітків, а також національно зумовлені види, зокрема джигітовка, що відображає традиції та культурну ідентичність певних регіонів.

Важливим елементом соціокультурного виміру кінного спорту є система правил і норм, що регламентують змагальну діяльність, екіпірування вершників і спорядження коней. Ці правила не лише забезпечують безпеку учасників, а й відображають етичні уявлення суспільства щодо гуманного ставлення до тварин, справедливості змагань і професійної відповідальності спортсменів та тренерів.

Таким чином, кінний спорт у сучасному суспільстві слід розглядати як складне соціокультурне явище, що поєднує історичну традицію, спортивну майстерність, етичні цінності та виховний потенціал. Його значення

виходить за межі фізичної активності, формуючи особливий простір соціалізації, культурної спадкоємності та гуманістичного світогляду, що є важливим чинником його популяризації та сталого розвитку.

1.2. Історичні етапи становлення та розвитку кінного спорту в Україні

1.2.1. Передумови розвитку кінного спорту на території України

Передумови розвитку кінного спорту на території України формувалися впродовж тривалого історичного періоду та були зумовлені особливостями господарського укладу, військової справи й культурних традицій. Кінь здавна відігравав важливу роль у житті населення українських земель, виконуючи транспортні, сільськогосподарські та оборонні функції, що сприяло накопиченню практичних знань з верхової їзди, утримання та тренування коней [21].

Вагоме значення для становлення кінної культури мали традиції козацтва. Високий рівень володіння верховою їздою, елементи джигітовки, витривалість і маневреність вершника були невід'ємною складовою військової підготовки запорозьких козаків. Ці навички з часом набули змагального та показового характеру, що стало важливим кроком у напрямі формування спортивних форм кінної діяльності [15].

У XIX – на початку XX століття на українських землях почали створюватися іподроми, кінні заводи та племінні господарства, що сприяло розвитку кінних перегонів і організованих змагань. Кінний спорт поступово відокремлювався від суто прикладного використання коня та набував рис культурно-спортивної діяльності, орієнтованої на змагальність і публічність [12].

Отже, до початку XX століття в Україні були сформовані необхідні соціальні, культурні та матеріальні передумови для подальшого розвитку

кінного спорту, які згодом стали основою його інституціонального оформлення.

1.2.2. Розвиток кінного спорту в Україні за часів СРСР

У період перебування України у складі Союз Радянських Соціалістичних Республік розвиток кінного спорту відбувався в межах централізованої радянської системи фізичної культури та спорту. На початковому етапі кінь зберігав важливе значення у військовій та сільськогосподарській сферах, що сприяло функціонуванню кінних шкіл, іподромів і племінних господарств на території Української РСР [18].

У 1930–1950-х роках кінний спорт у СРСР мав переважно військово-прикладний характер. Підготовка вершників здійснювалася в межах армійських структур і спортивних товариств, зокрема «Динамо» та ЦСКА. Основна увага приділялася виїздки, подоланню перешкод і триборству як дисциплінам, що формували витривалість, координацію та дисциплінованість спортсменів [18].

У другій половині XX століття, у зв'язку зі зменшенням ролі кінноти у військовій справі, кінний спорт поступово трансформувався у класичний спортивний напрям. На території Української РСР функціонували іподроми, спеціалізовані спортивні бази та дитячо-юнацькі школи, які забезпечували системну підготовку спортсменів. Українські вершники входили до складу збірних команд СРСР і брали участь у всесоюзних та міжнародних змаганнях [12].

Разом із тим розвиток кінного спорту в радянський період був обмежений відсутністю національної автономії у спортивному управлінні та жорсткою централізацією. Попри це, саме в цей період було сформовано матеріально-технічну базу, підготовлено тренерські кадри та спортсменів, які після здобуття Україною незалежності стали основою для розвитку національної системи кінного спорту [37].

Таким чином, розвиток кінного спорту в Україні за часів СРСР мав суперечливий характер: поєднання інфраструктурного й кадрового зростання з обмеженням національної самостійності. Саме цей досвід визначив стартові умови для становлення кінного спорту в Україні в період незалежності.

1.2.3. Розвиток кінного спорту в Україні за часів її незалежності

Сучасний етап розвитку кінного спорту в Україні бере початок у період становлення державної незалежності та формування національних спортивних інституцій. Визначальною подією стало створення Федерації кінного спорту України, проголошене 13 листопада 1991 року на Установчій конференції. Саме з цього моменту було закладено організаційні, правові та управлінські основи функціонування кінного спорту як самостійної галузі спортивної діяльності в державі. Першим президентом Федерації було обрано А. В. Бєлова.

Важливим кроком інтеграції українського кінного спорту у світовий спортивний простір став вступ Федерації у 1993 році до Міжнародна федерація кінного спорту (FEI). Членство в FEI забезпечило можливість участі українських спортсменів у міжнародних змаганнях, впровадження єдиних правил і стандартів суддівства, а також сприяло підвищенню професійного рівня підготовки спортсменів і тренерів.

У середині 1990-х років кінний спорт України почав активно розвиватися на міжнародному рівні. У 1994–1995 роках в Україні вперше були проведені міжнародні змагання з подолання перешкод — етапи Кубка світу «Volvo». У 1994 році українська команда з конкуру дебютувала на Всесвітніх кінних іграх у Гаазі, а у 1998 році команда з триборства взяла участь у Всесвітніх кінних іграх у Римі. Ці події стали важливими етапами становлення міжнародного авторитету українського кінного спорту.

Подальший розвиток Федерації супроводжувався змінами керівництва та розширенням спортивної діяльності. У різні роки Федерацію очолювали В.

Ю. Монт'єв, І. А. Мусієнко, а з 2002 по 2013 рік — О. Р. Онищенко. У цей період українські спортсмени регулярно представляли державу на Чемпіонатах Європи з виїздки та конкуру, а також на Всесвітніх кінних іграх 2002 року в Іспанії.

Значним досягненням для національного кінного спорту стали V Всесвітні кінні ігри 2006 року в Аахені (Німеччина), де команда України з подолання перешкод посіла четверте місце. Цей результат забезпечив Україні першу в історії незалежності путівку на Олімпійські ігри 2008 року в Гонконзі. Виступ на Олімпіаді, за підсумками якого українська команда посіла 12 місце, став важливим етапом утвердження України на світовій кінноспортивній арені.

Новий імпульс розвитку кінного спорту в Україні було надано у 2009 році, коли започатковано міжнародні змагання рівня CDI4* **KIEV DRESSAGE TOUR**, визнані світовою спортивною спільнотою як офіційний етап відбору до Чемпіонатів Європи та Олімпійських ігор. Того ж року Федерації кінного спорту України було надано статус «національної», а мережа її регіональних осередків охопила більшість областей держави.

У 2010-х роках українські вершники стабільно брали участь у провідних міжнародних змаганнях, зокрема Олімпійських іграх 2012 року в Лондоні та 2016 року в Ріо-де-Жанейро, а також у Всесвітніх кінних іграх 2014 та 2018 років. Вагомого значення набув розвиток дитячо-юнацького кінного спорту, що забезпечив формування перспективного спортивного резерву.

З 2016 року Федерацію очолює Андрій Мілованов, який був переобраний на посаду президента у 2020 та 2024 роках. У цей період українська збірна з подолання перешкод досягла значних успіхів на етапах Кубка Націй FEI, зокрема здобувши перемогу у 2023 році в Греції. Символічною подією стало святкування 30-річчя Федерації у 2021 році та візит до Києва президента FEI Інгмара де Воса, що засвідчило міжнародне

визнання досягнень українського кінного спорту.

Після початку повномасштабної війни у 2022 році український кінний спорт зіткнувся з новими викликами, однак світова кінноспортивна спільнота висловила підтримку Україні. Попри складні умови, українські спортсмени продовжили участь у міжнародних змаганнях, зберігаючи присутність держави у світовому спортивному просторі.

Отже, історія розвитку кінного спорту в Україні у 1991–2024 роках характеризується послідовною інституціоналізацією, інтеграцією у міжнародну спортивну систему та поступовим зростанням спортивних результатів. Сформовані організаційні й кадрові передумови створюють міцне підґрунтя для подальшого розвитку та популяризації кінного спорту в сучасному українському суспільстві.

1.3. Заходи та міжнародний досвід популяризації спорту у світі

У сучасному світі популяризація фізичної культури і спорту розглядається як один із ключових інструментів зміцнення здоров'я населення, підвищення якості життя та формування соціального благополуччя. У багатьох країнах спорт визнається важливою складовою державної соціальної політики, спрямованої на профілактику захворювань, формування здорового способу життя та збільшення тривалості активного довголіття [6].

Міжнародний досвід свідчить, що найбільш ефективними є комплексні заходи популяризації спорту, які поєднують діяльність державних органів, громадських організацій, закладів освіти, спортивних федерацій і засобів масової інформації. Такий підхід дозволяє охопити різні вікові та соціальні групи населення й сформувати стійку мотивацію до регулярної рухової активності [1; 3].

Однією з найпоширеніших форм популяризації спорту у світі є масові спортивні заходи відкритого типу: спортивні фестивалі, дні спорту, ярмарки спортивних можливостей, марафони, вуличні турніри та показові виступи. Їхньою перевагою є можливість безпосереднього ознайомлення населення з різними видами спорту, участі у пробних заняттях та неформального спілкування зі спортсменами і тренерами. Такі заходи сприяють зниженню психологічних бар'єрів і формуванню позитивного емоційного ставлення до занять спортом, особливо серед дітей і молоді [2; 4].

Важливу роль у популяризації спорту відіграють освітні установи, які у багатьох країнах розглядаються як базовий простір формування спортивної культури. Проведення спортивних акцій у школах, інтеграція фізкультурно-оздоровчих заходів у навчальний процес, а також співпраця навчальних закладів зі спортивними клубами та федераціями довели свою ефективність у залученні дітей і підлітків до систематичних занять спортом [3; 4].

Особливого значення у XXI столітті набуває роль засобів масової інформації та новітніх цифрових технологій. Телебачення, радіо та друковані медіа формують суспільний інтерес до спорту через трансляції змагань, тематичні програми та соціальну рекламу. Водночас стрімкий розвиток інтернету й соціальних мереж значно розширив можливості популяризації спорту, забезпечивши інтерактивну взаємодію з аудиторією та персоналізоване залучення до фізичної активності [2; 5].

Сучасні цифрові інструменти — мобільні додатки, онлайн-платформи, фітнес-трекери, відеотренування — сприяють індивідуалізації занять і підвищують мотивацію до регулярної фізичної активності. Особливо ефективним є використання соціальних мереж для створення спільнот за інтересами, поширення мотиваційного контенту та популяризації історій успіху спортсменів і аматорів [3; 5].

Важливим мотиваційним чинником у міжнародній практиці є залучення відомих спортсменів і лідерів думок як амбасадорів спортивних

ініціатив. Їхня участь у масових заходах, публічні звернення та активність у медіапросторі формують позитивні рольові моделі й підвищують довіру до спортивних програм, особливо серед дітей і молоді [5].

Окрему увагу в багатьох країнах приділяють забезпеченню доступності спортивних занять. Реалізуються програми безкоштовних або пільгових занять, розвивається спортивна інфраструктура за місцем проживання, у школах, парках і рекреаційних зонах. Такий підхід дозволяє залучати до фізкультурно-спортивної діяльності широкі верстви населення, зокрема соціально вразливі групи [4; 6].

В Україні заходи з популяризації спорту також реалізуються з урахуванням міжнародного досвіду та спираються на актуальну державну нормативно-стратегічну базу. Після завершення дії Концепції розвитку фізичної культури і спорту на 2012–2016 роки пріоритети державної політики були оновлені у Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року, а також у Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2030 року [7; 8].

Зазначені документи передбачають розвиток масового спорту, удосконалення інформаційної політики, активне використання сучасних медіа та цифрових технологій, а також залучення громадських організацій і спортивних федерацій до популяризації фізичної активності серед населення. Це відповідає загальносвітовим тенденціям і створює підґрунтя для формування сталих традицій занять спортом у суспільстві [1; 6].

Таким чином, міжнародний досвід популяризації спорту підтверджує, що ефективне залучення населення до фізкультурно-спортивної діяльності можливе лише за умови комплексного підходу, який поєднує масові заходи, освітні ініціативи, активну роль ЗМІ та новітніх технологій, а також послідовну державну політику. Урахування цих підходів є важливою передумовою сталого розвитку спорту та зміцнення здоров'я населення.

Висновки до розділу 1

Кінний спорт у сучасному суспільстві постає як складне соціокультурне явище, що поєднує фізичну активність, історичну спадщину, культурні традиції та етичні цінності взаємодії людини і тварини. Його специфіка зумовлена унікальним характером комунікації між вершником і конем, яка ґрунтується на партнерстві, взаємній довірі та відповідальності. Такий характер взаємодії надає кінному спорту не лише спортивного, а й значного виховного та гуманістичного потенціалу, що виходить за межі досягнення змагального результату.

Історичний розвиток кінного спорту демонструє його глибоку вкоріненість у суспільному житті, починаючи з прикладного використання коня у господарській та військовій діяльності й завершуючи формуванням інституціоналізованих спортивних дисциплін. На території України передумови становлення кінного спорту формувалися під впливом господарського укладу, військових традицій і культурної спадщини, зокрема козацької культури. Подальші історичні етапи характеризувалися переходом від прикладних форм кінної діяльності до організованих змагань, створенням спортивної інфраструктури та системи підготовки спортсменів.

У XX столітті розвиток кінного спорту відбувався в межах централізованих спортивних систем, що забезпечило формування матеріально-технічної бази та професійних кадрів, але водночас обмежувало самостійність національного спортивного управління. Подальша інституціоналізація та інтеграція у міжнародний спортивний простір сприяли зростанню ролі кінного спорту як складової світового олімпійського руху, підвищенню рівня змагальної діяльності та утвердженню єдиних стандартів підготовки і суддівства.

Паралельно з історичним розвитком спорту зростає усвідомлення важливості його популяризації як чинника суспільного здоров'я та

соціального благополуччя. Світовий досвід засвідчує, що ефективно залучення населення до систематичних фізкультурно-спортивних занять можливе за умови комплексного підходу, який поєднує державну політику, діяльність громадських організацій, освітні ініціативи та активну інформаційну підтримку. Особливу роль у цьому процесі відіграють масові спортивні заходи відкритого типу, що створюють доступний і привабливий простір для знайомства з різними видами спорту.

У сучасних умовах дедалі більшого значення набувають засоби масової інформації та новітні цифрові технології. Медіа, соціальні мережі та онлайн-платформи формують позитивний імідж спорту, поширюють мотиваційний контент і забезпечують інтерактивну взаємодію з аудиторією. Використання цифрових інструментів дозволяє персоналізувати фізкультурно-спортивну діяльність, підвищувати рівень залученості населення та формувати сталі мотиваційні установки до активного способу життя.

Таким чином, розвиток і популяризація кінного спорту слід розглядати у взаємозв'язку з історичними традиціями, соціокультурними чинниками та сучасними комунікаційними можливостями. Поєднання культурної спадкоємності, спортивної майстерності та інноваційних підходів до популяризації створює передумови для сталого розвитку спорту й посилення його ролі у формуванні здорового та активного суспільства.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Методи досліджень

Для вирішення поставлених у кваліфікаційній роботі завдань нами використовувалися наступні методи досліджень:

1. Аналіз літературних джерел, інформації мережі Інтернет.
2. Опитування.
3. Синтез та узагальнення.
4. Методи математичної статистики.

2.1.1. Аналіз літературних джерел, інформації мережі Інтернет

Аналіз літературних джерел та інформації мережі Інтернет є одним із базових методів дослідження, застосованих у даній роботі з метою формування теоретико-методологічного підґрунтя та виявлення сучасних тенденцій розвитку й популяризації кінного спорту.

У процесі дослідження було здійснено опрацювання наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, навчальних посібників, монографій, статей у фахових виданнях, матеріалів науково-практичних конференцій, а також нормативно-правових і стратегічних документів у сфері фізичної культури і спорту.

Важливим доповненням до традиційних наукових джерел став аналіз інформації з мережі Інтернет. Було використано офіційні вебресурси міжнародних і національних спортивних організацій, спортивних федерацій, профільних міністерств і відомств, а також матеріали спеціалізованих спортивних порталів, аналітичні огляди, статистичні звіти та публікації у засобах масової інформації. Це дозволило отримати актуальні дані щодо сучасного стану розвитку кінного спорту, форм його

популяризації, міжнародного досвіду та новітніх інформаційно-комунікаційних практик.

Застосування методу аналізу літературних джерел і мережевої інформації дало змогу систематизувати наявні наукові підходи, виявити ключові проблеми й прогалини у дослідженні популяризації спорту, узагальнити позитивний вітчизняний і зарубіжний досвід, а також сформулювати теоретичні висновки, які стали основою для подальшого аналізу та розроблення практичних рекомендацій у межах дослідження.

2.1.2. Опитування

Метод опитування належить до соціологічних методів наукового дослідження та використовується для отримання первинної інформації безпосередньо від учасників або потенційних учасників досліджуваного соціального явища. Його застосування дає змогу виявити рівень обізнаності, ставлення, мотиваційні установки, інтереси та суб'єктивні оцінки респондентів щодо проблем і перспектив розвитку кінного спорту в сучасному суспільстві.

У межах даної роботи метод опитування було використано з метою аналізу сучасних тенденцій популяризації кінного спорту, визначення чинників, що сприяють або перешкоджають його поширенню, а також з'ясування ефективності існуючих форм популяризації серед різних груп населення. Отримані емпіричні дані дозволяють доповнити результати теоретичного аналізу та сформулювати практичні рекомендації щодо подальшого розвитку й популяризації кінного спорту.

У дослідженні застосовано такі різновиди методу опитування:

- **метод бесіди**, який передбачав неформальне спілкування з представниками кінноспортивної спільноти з метою уточнення проблемних аспектів популяризації кінного спорту, ролі медіа, освітніх програм та доступності інфраструктури;

- **метод анкетування**, що передбачав письмове опитування респондентів за допомогою структурованої анкети. В анкетуванні брали участь особи, які займаються кінним спортом, а також ті, хто цікавиться спортивною та рекреаційною діяльністю, але не має систематичного досвіду занять (умовна сукупність: спортсмени, тренери, батьки дітей, потенційні споживачі кінноспортивних послуг).

Анкетування проводилося анонімно, що забезпечило більшу об'єктивність і щирість відповідей. Запитання анкети були спрямовані на з'ясування рівня поінформованості населення про кінний спорт, оцінку ролі засобів масової інформації та новітніх технологій у його популяризації, виявлення основних бар'єрів залучення населення, а також визначення перспективних шляхів підвищення інтересу до кінного спорту в сучасних умовах.

Аналіз результатів анкетування здійснювався з використанням методів кількісної та якісної обробки соціологічних даних. На першому етапі проводилося впорядкування первинної інформації шляхом групування відповідей респондентів відповідно до змісту запитань анкети. Закриті запитання з фіксованими варіантами відповідей підлягали кількісному аналізу, тоді як відповіді на відкриті запитання аналізувалися з використанням елементів контент-аналізу.

Кількісний аналіз передбачав визначення абсолютних та відносних показників. Абсолютні показники відображали фактичну кількість респондентів, які обрали той чи інший варіант відповіді, тоді як відносні показники обчислювалися у відсотках від загальної кількості опитаних. Це дозволило зіставити поширеність окремих думок, оцінок і мотиваційних установок незалежно від обсягу вибірки.

Для наочного подання отриманих результатів використовувалися табличні та графічні методи візуалізації даних. Зокрема – кругові діаграми застосовувалися для відображення структури відповідей за одним

показником (рівень зацікавленості, джерела інформації, оцінка доступності кінного спорту).

2.1.3. Синтез та узагальнення

Методи синтезу та узагальнення належать до загальнонаукових методів дослідження і застосовуються для інтеграції та систематизації результатів, отриманих у процесі теоретичного й емпіричного аналізу. Їх використання дає змогу об'єднати окремі факти, положення та висновки в цілісну наукову картину досліджуваного явища.

У межах даної роботи метод синтезу застосовувався з метою поєднання результатів аналізу наукових і нормативних джерел, даних мережі Інтернет, а також результатів анкетування. Це дозволило розглядати популяризацію кінного спорту не як сукупність розрізнених чинників, а як комплексний соціокультурний процес, що формується під впливом історичних, організаційних, інформаційних та соціально-економічних умов.

Метод узагальнення використовувався для формування узагальнених висновків на основі виявлених закономірностей, повторюваних тенденцій і типових проблем. У результаті узагальнення було виокремлено основні напрями популяризації кінного спорту в сучасному суспільстві, визначено ключові бар'єри його розвитку, а також сформульовано перспективні шляхи вдосконалення спортивно-масової роботи, інформаційної політики та використання новітніх технологій у цій сфері.

Застосування методів синтезу та узагальнення дало змогу:

- систематизувати теоретичні підходи до проблеми популяризації кінного спорту;
- інтегрувати емпіричні результати опитування з даними наукових досліджень;
- сформулювати обґрунтовані висновки та практичні рекомендації;
- забезпечити логічну завершеність і цілісність дослідження.

Таким чином, використання методів синтезу та узагальнення сприяло комплексному осмисленню отриманих результатів і створило методологічне підґрунтя для формування науково обґрунтованих висновків щодо тенденцій, викликів і перспектив популяризації кінного спорту в сучасному суспільстві.

2.1.4. Методи математичної статистики.

Методи математичної статистики у даній кваліфікаційній роботі використовувалися з метою кількісної обробки та узагальнення результатів анкетування і бесід з учасниками дослідження, присвячених проблемам і тенденціям популяризації кінного спорту в сучасному суспільстві. Застосування статистичних методів дало змогу систематизувати отримані емпіричні дані, визначити частоту вибору окремих відповідей, їх відсоткове співвідношення, а також виявити загальні тенденції щодо рівня обізнаності, зацікавленості та ставлення населення до кінного спорту.

У процесі дослідження використовувалися елементарні методи описової статистики, зокрема підрахунок абсолютних і відносних показників. На підставі отриманих кількісних даних були розроблені кругові діаграми, які наочно відображали структуру відповідей респондентів за окремими показниками, зокрема джерелами отримання інформації про кінний спорт, рівнем інтересу до нього, оцінкою доступності занять та ефективності спортивно-масових заходів.

Отримані статистичні результати стали основою для інтерпретації даних, формулювання узагальнених висновків і обґрунтування практичних рекомендацій щодо вдосконалення інформаційної політики та підвищення ефективності популяризації кінного спорту в сучасних умовах.

2.2 Організація дослідження

Дослідження виконувалося у три послідовні етапи, які включали підготовчий, аналітично-емпіричний та узагальнювальний етапи. Кожен із зазначених етапів був спрямований на поетапне розв'язання поставлених завдань дослідження та забезпечував логічну цілісність і наукову обґрунтованість отриманих результатів.

На першому етапі (жовтень – листопад 2024 р.) здійснювалася теоретико-методологічна підготовка дослідження. Було проведено аналіз наукових і навчально-методичних джерел, фахових публікацій, нормативно-правових документів та матеріалів мережі Інтернет, присвячених проблемам популяризації фізичної культури і спорту, розвитку кінного спорту, спортивно-масової роботи, а також ролі засобів масової інформації й новітніх цифрових технологій у формуванні інтересу населення до спортивної діяльності. На основі опрацьованих джерел обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, сформовано теоретичні засади аналізу сучасних тенденцій, викликів і перспектив популяризації кінного спорту. У межах цього етапу було підготовлено та написано перший розділ кваліфікаційної роботи.

Другий етап (грудень 2024 р. – березень 2025 р.) мав аналітично-емпіричний характер і передбачав збір первинної соціологічної інформації. На цьому етапі було організовано та проведено бесіди й анкетування серед представників кінноспортивної спільноти, а також осіб, які потенційно можуть бути залучені до занять кінним спортом. Метою опитування було виявлення рівня обізнаності населення щодо кінного спорту, визначення основних джерел отримання інформації, аналіз мотиваційних чинників та бар'єрів участі, оцінка ефективності спортивно-масових заходів і сучасних форм популяризації. Отримані емпіричні дані були впорядковані, систематизовані та підготовлені до подальшої статистичної обробки.

На третьому етапі (квітень – травень 2025 р.) здійснювалися аналіз, синтез та узагальнення результатів дослідження. Проводилася обробка результатів анкетування із застосуванням методів описової математичної статистики, зокрема підрахунку абсолютних і відносних показників та побудови кругових діаграм. Здійснювався якісний аналіз отриманих відповідей, формулювалися узагальнені висновки щодо сучасного стану, проблем і перспектив популяризації кінного спорту в Україні та світі. На цьому етапі було підготовлено другий і третій розділи роботи, сформульовано загальні висновки та розроблено практичні рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності спортивно-масової роботи та інформаційної підтримки розвитку кінного спорту в сучасному суспільстві.

РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ КІННОГО СПОРТУ В УКРАЇНІ

3.1. Теоретичні підходи до популяризації кінного спорту в Україні

Аналіз наукових, навчально-методичних і нормативних джерел засвідчує, що проблема популяризації кінного спорту в Україні розглядається в контексті загального розвитку фізичної культури, спорту та спортивно-масової роботи. У працях вітчизняних науковців кінний спорт найчастіше аналізується як складова спортивної культури, рекреаційної діяльності та соціально значущого дозвілля, що має вагомий оздоровчий, виховний і соціокультурний потенціал [1; 4; 6].

У науковій літературі простежується підхід, відповідно до якого популяризація кінного спорту пов'язується насамперед із розвитком спортивно-масових заходів. Дослідники наголошують, що організація відкритих змагань, показових виступів, фестивалів, днів відкритих дверей у спортивних школах і кінних клубах сприяє формуванню позитивного іміджу спорту та зростанню інтересу населення до занять фізичною активністю [2; 3].

Значна частина джерел присвячена освітньому напрямку популяризації спорту, де підкреслюється роль дитячо-юнацьких спортивних шкіл, секцій і позашкільних закладів у залученні дітей та молоді до регулярних занять. Автори зазначають, що раннє ознайомлення з різними видами спорту, зокрема з кінним спортом, сприяє формуванню сталого інтересу та мотивації до рухової активності [4; 7].

Окрему групу джерел становлять праці, присвячені інформаційному забезпеченню та ролі засобів масової інформації у популяризації спорту. Вчені наголошують, що недостатня представленість кінного спорту в

національному медіапросторі обмежує його популярність, тоді як активне використання телебачення, інтернет-ресурсів і соціальних мереж дозволяє розширити аудиторію та сформувати позитивне суспільне сприйняття спорту [5; 8].

У нормативно-правових документах України популяризація фізичної культури і спорту визначається одним із пріоритетних напрямів державної політики. У стратегічних документах акцентується увага на розвитку масового спорту, удосконаленні спортивної інфраструктури, підвищенні доступності занять і впровадженні сучасних інформаційних технологій, що безпосередньо стосується й перспектив розвитку такого виду спорту, як кінний спорт [9; 10].

У працях, присвячених соціально-економічним аспектам спорту, підкреслюється проблема доступності кінного спорту для широких верств населення. Автори вказують на високу вартість занять і обмежену кількість спеціалізованих спортивних баз як чинники, що стримують популяризацію цього виду спорту в країні. Водночас обґрунтовується доцільність розвитку рекреаційних форм кінної діяльності, та особливо актуальних – в сучасних умовах існування українського суспільства – реабілітаційних (як для учасників бойових дій так і для членів їх сімей) програм співпраці спортивних організацій з органами місцевого самоврядування та реалізації соціальних програм [1; 6].

Систематизація літературних джерел дозволила нам виокремити основні напрями популяризації кінного спорту в Україні: розвиток спортивно-масової роботи, удосконалення освітніх програм, активізацію інформаційної діяльності в медіапросторі, використання сучасних цифрових технологій та підвищення соціальної доступності занять. Узагальнення наукових підходів свідчить про необхідність комплексного підходу до популяризації кінного спорту як важливої складової сучасної спортивної культури (таб 3.1).

Таблиця 3.1

Основні напрями популяризації кінного спорту в Україні

№	Напрямок популяризації	Зміст та характеристика напрямку
1.	Спортивно-масова робота	Організація змагань, фестивалів, показових виступів, днів відкритих дверей у кінних клубах і спортивних школах; безпосереднє залучення населення до ознайомлення з кінним спортом
2.	Освітній напрям	Розвиток дитячо-юнацьких спортивних шкіл, секцій, позашкільних форм занять; проведення ознайомчих та навчально-пізнавальних заходів для дітей і молоді
3.	Інформаційна підтримка та ЗМІ	Використання телебачення, друкованих і електронних медіа для формування позитивного іміджу кінного спорту; висвітлення змагань і спортивних подій
4.	Цифрові технології та соціальні мережі	Використання соціальних мереж, онлайн-платформ, відеоконтенту для залучення молодіжної аудиторії та розширення інформаційного простору кінного спорту
5.	Державна політика та нормативне забезпечення	Реалізація стратегічних програм розвитку фізичної культури і спорту; підтримка масового спорту та створення умов для залучення населення до занять
6.	Підвищення доступності занять	Розвиток рекреаційних форм кінної діяльності, соціальних програм, співпраця з органами місцевого самоврядування для зменшення фінансових і територіальних бар'єрів

Таким чином, аналіз і систематизація літературних джерел засвідчили, що популяризація кінного спорту в Україні розглядається як багатокомпонентний процес, який поєднує спортивно-масову роботу, освітні ініціативи, інформаційну підтримку та використання сучасних цифрових технологій. Наукові підходи підкреслюють важливість комплексної взаємодії державних, громадських і спортивних інституцій для формування стійкого інтересу населення до кінного спорту. Узагальнені положення створюють

теоретичне підґрунтя для подальшого аналізу сучасних тенденцій, проблем і перспектив його популяризації в умовах розвитку українського суспільства.

3.2. Проблеми та перспективи популяризації кінного спорту

З метою вивчення рівня популярності кінного спорту, обізнаності населення, мотиваційних чинників, проблем та перспектив його розвитку було проведено анкетування за авторською анкетною. В опитуванні взяли участь 47 респондентів різних вікових груп і з різним рівнем залученості до кінного спорту.

Аналіз вікової структури опитаних показав, що найбільшу групу становили респонденти віком 18–25 років — 16 осіб (34,0 %). Особи віком 26–40 років склали 14 осіб (29,8 %), респонденти понад 40 років — 9 осіб (19,1 %), а вікова категорія до 18 років налічувала 8 осіб (17,1 %) (рис. 3.1).

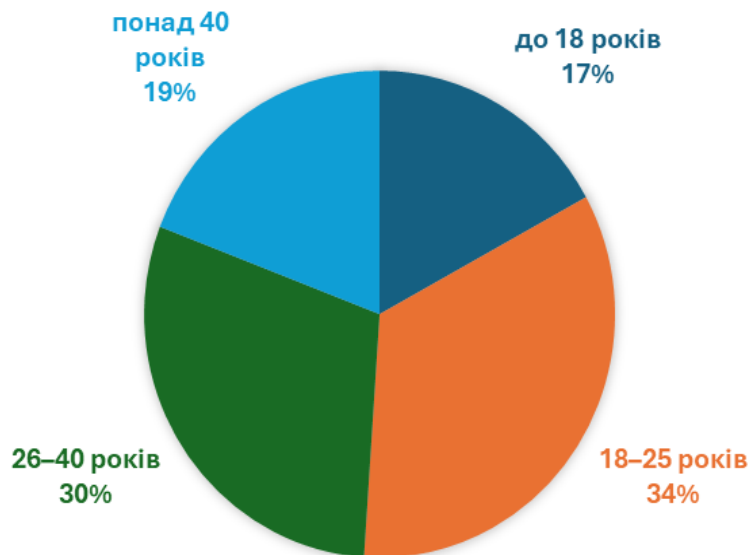

Рисунок 3.1. Віковий склад респондентів

Щодо рівня причетності респондентів до кінного спорту, результати анкетування засвідчили переважання інтересу до цього виду спорту без безпосередньої участі в заняттях. Так, 19 респондентів (40,4 %) зазначили, що цікавляться кінним спортом, однак не займаються ним. Це свідчить про наявність потенційної аудиторії, яка може бути залучена до кінного спорту за умови створення сприятливих організаційних, інформаційних і мотиваційних умов.

Водночас 13 осіб (27,7 %) займаються кінним спортом на аматорському рівні, що вказує на існування стабільної групи прихильників регулярних занять без професійної спортивної спрямованості. Професійною діяльністю у сфері кінного спорту займаються 7 респондентів (14,9 %), що характеризує наявність підготовленого спортивного ядра. Разом із тим 8 опитаних (17,0 %) зазначили, що не займаються кінним спортом і раніше не виявляли до нього інтересу, що може бути пов'язано з обмеженою поінформованістю, стереотипами або низькою доступністю цього виду спорту (рис. 3.2).

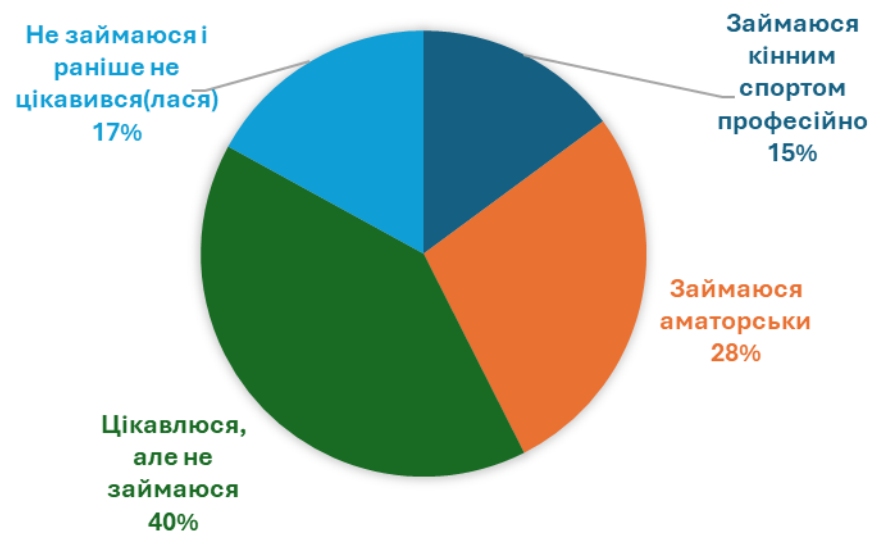

Рисунок 3.2. Причетність респондентів до кінного спорту

Серед респондентів, які займаються кінним спортом, найпоширенішими дисциплінами були конкур — 9 осіб (36,0 %) та виїздка —

8 осіб (32,0 %). Менш поширеними виявилися триборство та поні-спорт (Рис 3.3).

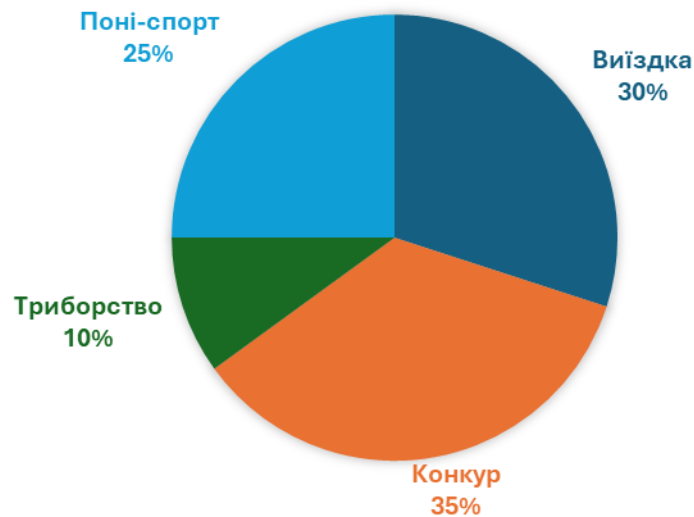

Рисунок 3.3. Розподіл респондентів за дисциплінами кінного спорту, якими вони займаються (n=20)

На запитання щодо популярності кінного спорту як виду спорту в Україні лише 6 респондентів (12,8 %) дали однозначно ствердну відповідь, що свідчить про обмежене сприйняття цього виду спорту як масового та широко представленого у спортивному просторі країни. Водночас 15 осіб (31,9 %) оцінили рівень популярності кінного спорту негативно, обравши варіанти відповідей «скоріше ні» або «ні». Така позиція може бути зумовлена низькою медійною представленістю кінного спорту, обмеженою кількістю відкритих спортивно-масових заходів, а також поширеними стереотипами щодо його елітарності та недоступності для широких верств населення.

Окрему увагу привертає той факт, що 12 респондентів (25,5 %) вагалися з відповіддю, обравши варіант «важко відповісти». Це свідчить про недостатній рівень поінформованості населення щодо сучасного стану,

досягнень і можливостей участі у кінному спорті в Україні. Така невизначеність підтверджує потребу у посиленні інформаційно-комунікаційної складової популяризації кінного спорту, зокрема через засоби масової інформації, соціальні мережі та освітні ініціативи, спрямовані на формування об'єктивного уявлення про цей вид спортивної діяльності (Рис. 3.4).

Рисунок 3.4. Оцінка популярності кінного спорту в Україні

Аналіз відповідей респондентів щодо джерел отримання інформації про кінний спорт засвідчив домінування цифрових каналів комунікації. Основним джерелом інформації для більшості опитаних є соціальні мережі, які зазначили 29 осіб (61,7 %), що свідчить про їхню провідну роль у формуванні інтересу та поінформованості населення щодо спортивної тематики. Значна частка респондентів — 23 особи (48,9 %) — отримує інформацію з інтернет-сайтів, що підкреслює важливість офіційних вебресурсів спортивних федерацій, клубів і спеціалізованих платформ у процесі популяризації кінного спорту.

Водночас телебачення як джерело інформації зазначили лише 8 респондентів (17,0 %), що підтверджує тенденцію до зменшення впливу традиційних засобів масової інформації на спортивну аудиторію, особливо серед молодших вікових груп. Отримані дані свідчать про необхідність орієнтації стратегій популяризації кінного спорту насамперед на цифрове середовище, активне використання соціальних мереж, онлайн-контенту та інтерактивних форм комунікації, які дозволяють ефективно охоплювати широку аудиторію та формувати стійкий інтерес до цього виду спорту (Рис. 3.5.).

Рисунок 3.5. Джерела отримання інформації про кінний спорт
(можна було обрати кілька варіантів)

Серед соціальних мереж найефективнішими для популяризації кінного спорту респонденти вважають Instagram — 22 особи (46,8 %) та TikTok — 11 осіб (23,4 %). Менш значущими були Facebook та YouTube (Рис 3.6).

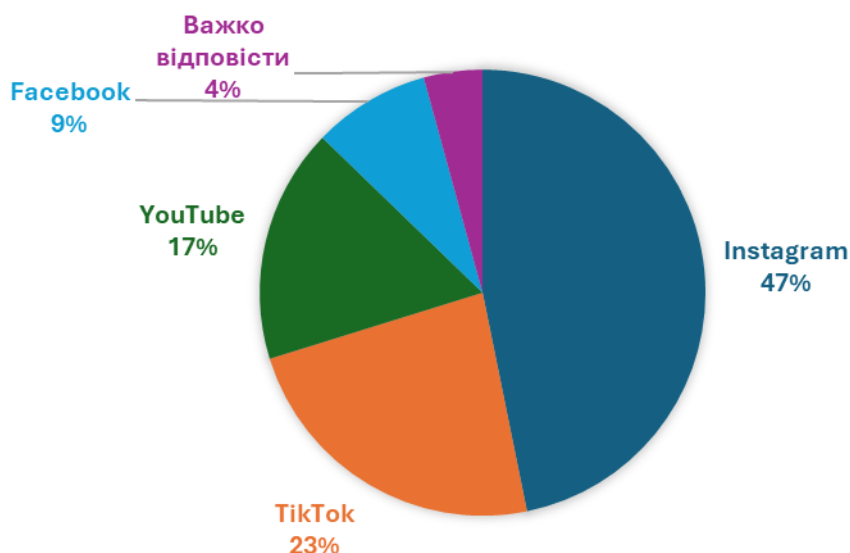

Рисунок 3.6. Соціальні мережі як інструмент популяризації кінного спорту

Результати анкетування засвідчили загалом позитивне ставлення респондентів до кінного спорту як виду фізичної активності та форми дозвілля. Так, 33 особи (70,2 %) обрали варіанти відповідей «так» або «скоріше так», що свідчить про високий потенціал зацікавленості населення у заняттях кінним спортом. Отримані дані підтверджують привабливість цього виду рухової активності з огляду на його емоційну насиченість, оздоровчий ефект і можливість поєднання фізичного навантаження з активним відпочинком та спілкуванням з тваринами.

Водночас результати дослідження виявили суттєвий дисбаланс між позитивним ставленням до кінного спорту та реальними можливостями участі у ньому. Зокрема, 29 респондентів (61,7 %) оцінили доступність кінного спорту для широких верств населення як низьку або дуже низьку. Така оцінка може бути зумовлена високою вартістю занять, обмеженою кількістю спеціалізованих клубів, недостатньо розвиненою інфраструктурою, а також територіальною недоступністю кінноспортивних об'єктів. Отримані результати свідчать про необхідність удосконалення організаційних і

соціально-економічних умов розвитку кінного спорту з метою розширення доступу до нього та реалізації наявного інтересу населення у практичній площині (Рис 3.7).

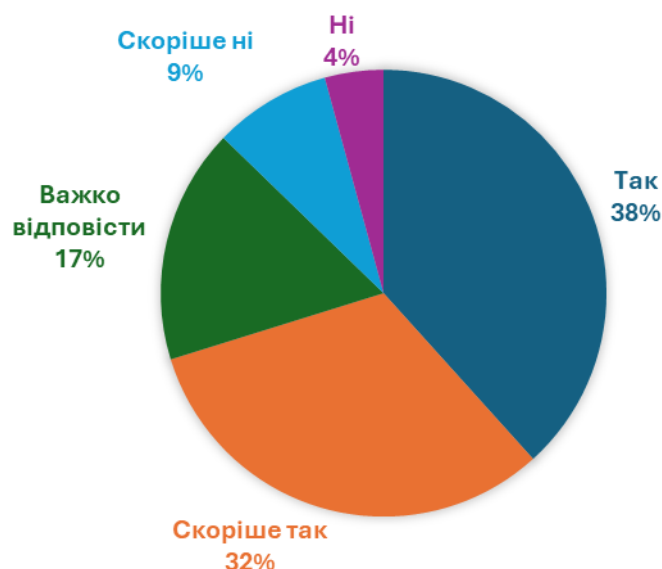

Рисунок 3.7. Інтерес до кінного спорту

Аналіз відповідей респондентів щодо мотиваційних чинників занять кінним спортом показав, що визначальну роль у формуванні зацікавленості відіграють передусім соціально-економічні та організаційні умови. Найбільш значущим стимулом для участі у заняттях кінним спортом респонденти назвали доступну вартість занять, на що вказали 32 особи (68,1 %). Це свідчить про те, що фінансовий чинник є ключовим бар'єром і водночас потенційним інструментом розширення залученості населення до цього виду спортивної діяльності.

Важливим мотиваційним аспектом також є територіальна доступність кінноспортивної інфраструктури: близьке розташування кінного клубу відзначили 23 респонденти (48,9 %). Це підкреслює значення розвитку локальних спортивних осередків і зручної логістики для регулярних занять. Крім того, значна частина опитаних — 21 особа (44,7 %) — наголосила на

доцільності впровадження освітніх і пробних програм, які дають змогу ознайомитися з кінним спортом без значних фінансових або психологічних витрат на початковому етапі.

Меншою мірою, але все ж суттєвий вплив на мотивацію має приклад відомих спортсменів, який зазначили 15 респондентів (31,9 %). Це підтверджує роль особистісних прикладів і спортивних авторитетів у формуванні позитивного іміджу кінного спорту та заохоченні до активної участі, особливо серед дітей і молоді (Рис 3.8).

Рисунок 3.8. Мотиваційні чинники занять кінним спортом

(можна було обрати кілька варіантів)

Ці дані свідчать про важливу роль спортивно-масової роботи та інформаційної підтримки у формуванні інтересу до кінного спорту.

Аналіз відповідей респондентів щодо проблем, які найбільше перешкоджають популяризації кінного спорту, засвідчив наявність комплексу взаємопов'язаних соціально-економічних та організаційних чинників (Рис 3.9).

Рисунок 3.9. Проблеми популяризації кінного спорту
(можна було обрати кілька варіантів)

Найпоширенішою проблемою опитані визначили високу вартість занять, на що вказали 34 респонденти (72,3 %). Це підтверджує, що фінансовий бар'єр є ключовим стримувальним фактором для залучення широких верств населення до кінного спорту.

Значна частина респондентів — 24 особи (51,1 %) — звернула увагу на існування стійкого стереотипу про «елітність» кінного спорту. Такий соціальний образ обмежує інтерес потенційних учасників і формує уявлення про недоступність цього виду спортивної діяльності для пересічних громадян. Водночас 22 опитаних (46,8 %) відзначили низький рівень інформування населення щодо можливостей занять кінним спортом, наявних клубів, програм і спортивних заходів, що безпосередньо впливає на рівень обізнаності та зацікавленості.

Не менш актуальною проблемою, за оцінкою 19 респондентів (40,4 %), є нестача спеціалізованих дитячих програм, які могли б забезпечити раннє

залучення дітей і підлітків до кінного спорту та формування довготривалої мотивації до занять. Крім того, 17 осіб (36,2 %) зазначили недостатній розвиток матеріально-технічної та спортивної інфраструктури, зокрема обмежену кількість кінноспортивних клубів і відповідних об'єктів, що ускладнює доступ до занять, особливо у невеликих населених пунктах.

Сукупність виявлених проблем свідчить про необхідність комплексного підходу до популяризації кінного спорту, який має поєднувати фінансову підтримку, розвиток інфраструктури, інформаційну активність і формування позитивного суспільного іміджу цього виду спорту.

Попри наявні проблеми, 36 респондентів (76,6 %) вважають, що кінний спорт має перспективи розвитку в Україні (Рис 3.10).

Рисунок 3.10. Оцінка перспектив розвитку кінного спорту в Україні

Так, аналіз результатів опитування щодо оцінки перспектив розвитку кінного спорту в Україні засвідчив переважно позитивне ставлення респондентів до майбутнього цього виду спортивної діяльності. Так, 21 опитаний висловив упевненість у наявності перспектив розвитку кінного

спорту, тоді як ще 15 осіб оцінили їх як скоріше позитивні. Сукупність цих відповідей свідчить про домінування оптимістичних очікувань щодо подальшого функціонування та розширення кінного спорту в Україні. Водночас 7 респондентів обрали варіант відповіді «важко відповісти», що може вказувати на недостатній рівень поінформованості населення про стратегічні напрями розвитку галузі або на вплив сучасних соціально-економічних чинників, які ускладнюють прогнозування її подальшого поступу. Негативну оцінку перспектив розвитку кінного спорту висловили лише 4 опитаних, з яких 3 зазначили «скоріше ні», а 1 — «ні», що становить незначну частку від загальної кількості респондентів.

Загалом отримані результати підтверджують наявність позитивного суспільного потенціалу для розвитку кінного спорту в Україні та обґрунтовують доцільність впровадження системних заходів, спрямованих на його підтримку та популяризацію.

Найбільш ефективними заходами популяризації кінного спорту в Україні респондентами було визначено освітні програми для дітей, масові спортивні заходи, активну діяльність у соціальних мережах, а також співпрацю зі школами (Рис 3.11).

Рисунок 3.11. Ефективні заходи популяризації кінного спорту в Україні

Аналіз проведеного анкетування засвідчив, що респонденти чітко усвідомлюють необхідність активної та цілеспрямованої популяризації кінного спорту в Україні. Отримані результати свідчать про запит на системні заходи, орієнтовані як на формування інтересу до цього виду спорту, так і на створення сприятливих умов для практичної участі населення у заняттях. Респонденти найчастіше відзначали ефективність освітніх програм для дітей, що підтверджує важливість раннього залучення до кінного спорту як передумови формування стійкої мотивації та подальшого спортивного розвитку. Значущу роль також відведено масовим спортивним заходам і активності у соціальних мережах, які сприяють підвищенню публічної видимості кінного спорту, подоланню стереотипів та розширенню аудиторії зацікавлених осіб. Співпраця зі школами й очікування державної підтримки додатково підкреслюють необхідність інтеграції кінного спорту в освітній простір та реалізації узгодженої державної політики у сфері фізичної культури і спорту.

Разом із тим аналіз відповідей щодо перспектив розвитку кінного спорту в Україні продемонстрував переважно позитивне сприйняття його майбутнього (Рис 3.12).

Рисунок 3.12. Оцінка перспектив розвитку кінного спорту в Україні

Більшість респондентів висловили впевненість або обережний оптимізм щодо подальшого розвитку цього виду спорту, що свідчить про наявність суспільного потенціалу для його розширення. Водночас частина опитаних вагається з оцінками, що може бути пов'язано з недостатньою поінформованістю про стратегічні напрями розвитку галузі або впливом сучасних соціально-економічних умов.

Аналіз відповідей на відкрите запитання свідчить, що респонденти пов'язують підвищення популярності кінного спорту насамперед із необхідністю зробити його більш доступним, відкритим та зрозумілим для широких верств населення. Значна частина опитаних наголошує на доцільності зниження вартості занять або запровадження пільгових програм для дітей та молоді, що дозволило б подолати уявлення про кінний спорт як «елітний» і фінансово недосяжний вид діяльності.

Респонденти також відзначають важливість активнішої інформаційної роботи, зокрема через соціальні мережі, сучасні цифрові платформи та медіаконтент, орієнтований на молодіжну аудиторію. На їхню думку, регулярне висвітлення змагань, тренувального процесу, історій успіху спортсменів і діяльності кінних клубів сприятиме формуванню стійкого інтересу до кінного спорту.

Окрему увагу у відповідях приділено розвитку спортивно-масової роботи, а саме проведенню відкритих тренувань, днів відкритих дверей, показових виступів, фестивалів та пробних занять. Такі заходи, на думку респондентів, дозволяють безпосередньо ознайомитися з кінним спортом, знизити психологічні бар'єри та заохотити дітей і батьків до подальших занять.

Крім того, у відповідях підкреслюється доцільність налагодження співпраці кінних клубів зі школами, закладами позашкільної освіти та органами місцевого самоврядування. Респонденти вважають, що саме системна взаємодія між освітньою та спортивною сферами, за підтримки

держави, може стати основою для сталого розвитку і популяризації кінного спорту в Україні.

Таким чином, пропозиції респондентів мають комплексний характер і охоплюють економічні, інформаційні, організаційні та освітні аспекти, що підтверджує необхідність цілісного підходу до популяризації кінного спорту в сучасному суспільстві.

Загалом результати анкетування підтверджують доцільність комплексного підходу до популяризації кінного спорту, який має поєднувати освітні, інформаційні, організаційні та управлінські заходи. Реалізація таких підходів сприятиме подоланню існуючих бар'єрів, підвищенню рівня залученості населення та створенню умов для сталого розвитку кінного спорту в Україні.

3.3. Соціально-реабілітаційний потенціал кінного спорту в сучасних умовах

У сучасному українському суспільстві соціально-реабілітаційний потенціал кінного спорту набуває особливої актуальності у зв'язку з тривалими воєнними діями, зростанням кількості осіб, які зазнали фізичних і психологічних травм, а також необхідністю відновлення психоемоційного стану населення. У цьому контексті кінний спорт і споріднені з ним реабілітаційні практики розглядаються не лише як форма фізичної активності або дозвілля, а як ефективний засіб соціальної інтеграції, психологічної підтримки та відновлення якості життя.

Одним із найбільш відомих і науково обґрунтованих напрямів використання кінної діяльності у реабілітаційних цілях є іпотерапія. Іпотерапія ґрунтується на лікувально-реабілітаційному впливі рухів коня, які за своїми біомеханічними характеристиками наближені до природної ходьби людини. Під час занять активізуються м'язові групи, покращується

координація рухів, постава, рівновага, а також відбувається позитивний вплив на центральну нервову систему. Окрім фізіологічного ефекту, іпотерапія має значний психотерапевтичний потенціал, сприяючи зниженню рівня тривожності, страхів і емоційної напруги.

Особливої уваги в сучасних умовах потребує реабілітація ветеранів та учасників бойових дій. Для цієї категорії населення характерними є посттравматичні стресові розлади, депресивні стани, порушення сну, труднощі соціальної адаптації. Взаємодія з конем у процесі іпотерапії та адаптованих занять кінним спортом створює безпечне середовище, у якому відбувається поступове відновлення довіри, емоційної стабільності та впевненості у власних силах. Досвід європейських країн свідчить, що програми кінної реабілітації для ветеранів сприяють зменшенню симптомів ПТСР, покращенню комунікативних навичок та формуванню позитивної життєвої перспективи.

Важливим напрямом реалізації соціально-реабілітаційного потенціалу кінного спорту є робота з внутрішньо переміщеними особами. ВПО часто стикаються з психоемоційним виснаженням, втратою відчуття стабільності та соціальних зв'язків. Заняття кінним спортом або участь у рекреаційних кінних програмах сприяють подоланню стресу, формуванню відчуття безпеки, відновленню соціальної активності та інтеграції у нове середовище. Особливе значення мають групові заняття, які поєднують фізичну активність із неформальним спілкуванням і підтримкою.

Окрему соціальну групу, для якої кінний спорт має значний реабілітаційний потенціал, становлять діти з посттравматичними стресовими розладами. Діти, які зазнали впливу війни, вимушеного переселення або втрати близьких, часто демонструють емоційну замкнутість, страхи, порушення поведінки та труднощі соціалізації. Контакт із конем у межах іпотерапевтичних та ознайомчих програм сприяє формуванню позитивних емоцій, розвитку емпатії, відповідальності та зниженню рівня

психоемоційної напруги. У міжнародній практиці кінні програми для дітей з ПТСР розглядаються як ефективне доповнення до традиційних психолого-педагогічних методів реабілітації.

Досвід європейських країн свідчить про широке впровадження кінної терапії та адаптованого кінного спорту у системи соціальної підтримки населення. У багатьох державах кінні центри співпрацюють з медичними та соціальними установами, освітніми закладами, ветеранськими організаціями. Реабілітаційні програми фінансуються за рахунок державних і муніципальних бюджетів, а також благодійних фондів, що забезпечує їх доступність для різних соціальних груп.

В Україні соціально-реабілітаційний потенціал кінного спорту лише починає системно реалізовуватися, проте вже існують позитивні приклади діяльності кінних клубів та громадських організацій, які впроваджують іпотерапевтичні та соціальні програми для дітей, ветеранів і ВПО. Реалізація таких ініціатив відповідає пріоритетам державної політики у сфері фізичної культури і спорту, соціального захисту та реабілітації постраждалих від війни.

Зв'язок соціально-реабілітаційного потенціалу кінного спорту з державними програмами проявляється у можливості інтеграції кінної терапії та адаптованого кінного спорту до цільових програм розвитку фізичної культури і спорту, реабілітації ветеранів, психосоціальної підтримки дітей і сімей. Уключення кінного спорту до таких програм сприятиме не лише розширенню спектра реабілітаційних послуг, а й підвищенню його соціальної значущості та подоланню стереотипу про «елітність» цього виду діяльності.

Дослідження дозволили узагальнити соціально-реабілітаційний вплив, який має кінний спорт на різні верстви населення, що обумовлює доцільність популяризації виду спорту в країні (таб. 3.2).

Таблиця 3.2

Реабілітаційний вплив кінного спорту на різні групи населення

Цільова група	Фізичний ефект	Психологічний ефект	Соціальний ефект
Ветерани	Поліпшення координації, рухливості	Зменшення тривоги, симптомів ПТСР	Повернення до соціальної активності
ВПО	Загальне оздоровлення	Зниження стресу, емоційна стабілізація	Соціальна інтеграція
Діти з ПТСР	Розвиток моторики	Позитивні емоції, довіра	Комунікація, адаптація
Діти та молодь	Фізичний розвиток	Формування впевненості	Соціалізація

Отже, соціально-реабілітаційний потенціал кінного спорту є важливим ресурсом відновлення фізичного й психоемоційного стану населення в умовах сучасних викликів. Комплексне використання іпотерапії, адаптованих спортивних і рекреаційних форм кінної діяльності, у поєднанні з державною підтримкою та міжсекторною співпрацею, створює передумови для підвищення соціальної ролі кінного спорту та його подальшої популяризації в сучасному українському суспільстві.

Водночас реалізація соціально-реабілітаційного потенціалу кінного спорту має безпосередній вплив на процес його популяризації в сучасному суспільстві. Залучення кінного спорту до програм фізичної та психосоціальної реабілітації змінює його суспільне сприйняття, формуючи уявлення про нього не лише як про змагальний або рекреаційний вид діяльності, а як про соціально значущий інструмент підтримки та відновлення людини. Такий підхід сприяє подоланню стереотипу про «елітність» кінного спорту та розширює коло осіб, зацікавлених у його розвитку.

Популяризаційний ефект соціально-реабілітаційних програм проявляється через зростання медійної уваги до діяльності кінних клубів і

центрів іпотерапії, поширення позитивних прикладів успішної реабілітації, а також залучення родин учасників програм до кінноспортивного середовища. Інформаційне висвітлення таких ініціатив у засобах масової інформації та соціальних мережах сприяє формуванню позитивного іміджу кінного спорту, підвищенню рівня довіри до нього та зростанню суспільного інтересу.

Крім того, соціально-реабілітаційні програми можуть виступати ефективним механізмом первинного залучення до кінного спорту. Участь у реабілітаційних та ознайомчих заняттях нерідко стає першим етапом подальшого систематичного залучення дітей, молоді та дорослих до рекреаційних або спортивних форм кінної діяльності. Таким чином, соціальна спрямованість кінного спорту створює передумови для розширення його масової бази та сталого розвитку.

Отже, інтеграція соціально-реабілітаційних програм у систему популяризації кінного спорту дозволяє поєднати гуманістичні, оздоровчі та соціальні цілі з завданнями спортивно-масової роботи. Це підвищує суспільну значущість кінного спорту, сприяє зростанню його публічної привабливості та формує нові можливості для залучення населення до занять у сучасних умовах.

3.4. Практичні рекомендації щодо удосконалення популяризації кінного спорту в Україні

На підставі аналізу наукових джерел та результатів проведеного анкетування було сформульовано комплекс практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення рівня популярності кінного спорту та розширення залученості населення до занять цим видом спортивної діяльності. Запропоновані рекомендації мають системний характер і охоплюють організаційні, освітні, інформаційні та соціально-економічні аспекти популяризації кінного спорту.

По-перше, доцільним є активний розвиток спортивно-масової роботи у сфері кінного спорту. Результати анкетування засвідчили високу ефективність масових заходів як інструменту популяризації, що передбачає проведення відкритих змагань, фестивалів, показових виступів, днів відкритих дверей у кінних клубах і спортивних школах. Такі заходи сприяють зниженню психологічних бар'єрів, формуванню позитивного емоційного сприйняття кінного спорту та безпосередньому ознайомленню населення з особливостями занять.

По-друге, важливим напрямом є удосконалення та розширення освітніх програм для дітей і молоді. З огляду на високий попит респондентів на дитячі та пробні програми, доцільно розвивати співпрацю кінних клубів із закладами загальної середньої та позашкільної освіти. Проведення ознайомчих занять, екскурсій, тематичних уроків фізичної культури та гурткової роботи може стати ефективним механізмом раннього залучення до кінного спорту та формування довготривалої мотивації.

По-третє, необхідним є посилення інформаційної діяльності та активне використання сучасних цифрових технологій. Отримані результати свідчать про домінування соціальних мереж і онлайн-ресурсів як основних джерел інформації про кінний спорт. У зв'язку з цим доцільно активізувати присутність спортивних федерацій, клубів і окремих спортсменів у соціальних мережах, створювати якісний відео- та візуальний контент, популяризувати історії успіху, а також висвітлювати спортивні події у доступній та привабливій формі.

По-четверте, важливою рекомендацією є підвищення соціальної доступності кінного спорту. Зважаючи на те, що фінансовий чинник визначено ключовим бар'єром для занять, доцільно впроваджувати пільгові програми, абонементи зі зниженою вартістю, соціальні та реабілітаційні проєкти, зокрема для дітей, молоді, внутрішньо переміщених осіб і учасників бойових дій та членів їхніх сімей. Такий підхід сприятиме подоланню

стереотипу про «елітність» кінного спорту та розширенню його соціальної бази.

По-п'яте, необхідно посилити роль державної та місцевої підтримки у розвитку кінного спорту. Рекомендовано активізувати взаємодію спортивних організацій з органами місцевого самоврядування, залучати кінний спорт до реалізації регіональних програм розвитку фізичної культури і спорту, а також підтримувати розвиток інфраструктури кінноспортивних об'єктів, особливо у регіонах із обмеженим доступом до таких послуг.

Узагальнення отриманих результатів, для найбільшої наочності дозволило їх систематизувати в таблицю (Таб. 3.3)

Таблиця 3.3

Практичні рекомендації щодо популяризації кінного спорту в Україні

№	Напрямок удосконалення	Короткий зміст рекомендацій
1.	Спортивно-масова робота	Проведення масових заходів (фестивалі, дні відкритих дверей, показові виступи) для формування інтересу та зниження психологічних бар'єрів
2.	Освітні програми	Розвиток дитячих і пробних програм, співпраця кінних клубів зі школами та позашкільними закладами
3.	Інформаційна діяльність	Активне використання соціальних мереж, створення відеоконтенту, висвітлення змагань і діяльності клубів
4.	Цифрові технології	Використання онлайн-платформ і соціальних медіа для залучення молодіжної аудиторії
5.	Соціальна доступність	Запровадження пільгових програм, зниження вартості занять, розвиток соціальних і реабілітаційних ініціатив
6.	Державна та місцева підтримка	Співпраця з органами влади, розвиток інфраструктури, включення кінного спорту до регіональних програм

Таким чином, реалізація запропонованих практичних рекомендацій сприятиме формуванню комплексної системи популяризації кінного спорту в Україні. Поєднання спортивно-масової роботи, освітніх ініціатив, інформаційної активності, соціальної доступності та державної підтримки створює передумови для зростання інтересу населення, підвищення рівня залученості до занять і забезпечення сталого розвитку кінного спорту в сучасних умовах.

Висновки до 3 розділу

Здійснене дослідження дозволило встановити, що популяризація кінного спорту в Україні має комплексний характер і залежить від поєднання організаційних, інформаційних, соціально-економічних та освітніх чинників. Узагальнення теоретичних підходів показало, що ефективний розвиток і популяризація цього виду спорту неможливі без системного поєднання спортивно-масової роботи, освітніх програм для дітей і молоді, активного використання засобів масової інформації та сучасних цифрових технологій, а також підвищення соціальної доступності занять.

Результати анкетування свідчать, що переважна більшість респондентів позитивно ставиться до кінного спорту та виявляє інтерес до нього як до виду фізичної активності і форми дозвілля. Водночас рівень його реальної популярності та доступності оцінюється як недостатній, що підтверджує наявність розриву між потенційним інтересом населення та можливостями його практичної реалізації. Отримані дані вказують на існування значної потенційної аудиторії, яка може бути залучена до занять кінним спортом за умови створення сприятливих організаційних і соціально-економічних умов.

Аналіз відповідей респондентів засвідчив, що основними бар'єрами популяризації кінного спорту є висока вартість занять, поширені стереотипи щодо його «елітності», недостатній рівень інформування населення та обмежений розвиток матеріально-технічної і спортивної інфраструктури,

зокрема нестача спеціалізованих дитячих програм. Разом із тим встановлено, що найбільш ефективними заходами популяризації кінного спорту, на думку опитаних, є реалізація освітніх програм для дітей, проведення масових спортивних заходів, активна інформаційна діяльність у соціальних мережах та співпраця кінних клубів зі закладами освіти.

Отримані результати також свідчать про вагомий соціально-реабілітаційний потенціал кінного спорту, який набуває особливого значення в сучасних умовах. Використання іпотерапії, адаптованих спортивних і рекреаційних форм кінної діяльності сприяє відновленню фізичного та психоемоційного стану ветеранів, внутрішньо переміщених осіб і дітей, які зазнали травматичного впливу війни. Реалізація соціально орієнтованих програм не лише підвищує ефективність реабілітації, а й формує позитивний суспільний імідж кінного спорту, сприяючи його популяризації та розширенню кола залучених осіб.

РОЗДІЛ 4. АНАЛІЗ ТА ОБГОВОРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Актуальність проблеми популяризації кінного спорту в сучасному українському суспільстві зумовлена поєднанням соціальних, економічних і культурних викликів, а також новими суспільними потребами, що сформувалися в умовах воєнного часу. З одного боку, зниження рівня рухової активності населення та необхідність формування здорового способу життя актуалізують пошук привабливих і нетрадиційних форм фізичної активності. З іншого — кінний спорт, володіючи значним оздоровчим, виховним, соціокультурним і соціально-реабілітаційним потенціалом, залишається недостатньо доступним і малопоширеним серед широких верств населення [13; 14]. У зв'язку з цим особливої наукової значущості набуває аналіз отриманих емпіричних результатів із залученням цифрових показників та їх співставлення з позиціями провідних фахівців у галузі фізичної культури і спорту.

Проведене дослідження дозволило кількісно охарактеризувати ставлення населення до кінного спорту та виявити основні тенденції його популяризації. Результати анкетування засвідчили, що **70,2 % респондентів** позитивно ставляться до кінного спорту та виявляють інтерес до нього як до виду фізичної активності або форми дозвілля. Водночас лише **12,8 % опитаних** вважають кінний спорт популярним в Україні, тоді як **31,9 %** оцінили рівень його популярності негативно, а **25,5 %** не змогли дати однозначної відповіді. Таке співвідношення показників свідчить про наявність суттєвого розриву між емоційно-позитивним сприйняттям кінного спорту та його реальною представленістю у спортивному просторі країни.

Отримані результати узгоджуються з думками фахівців у галузі фізичної культури і спорту. Зокрема, М. В. Дутчак наголошує, що позитивне

ставлення населення до спорту не трансформується у масову участь без створення доступних організаційних і соціально-економічних умов для занять [13; 14]. Аналогічної позиції дотримується Т. Ю. Круцевич, яка підкреслює визначальну роль соціально-економічних чинників у формуванні реальної рухової активності населення [32]. Таким чином, результати дослідження підтверджують наукову тезу про необхідність цілеспрямованого формування умов доступності як ключового чинника популяризації кінного спорту.

Аналіз вікової структури респондентів показав, що найбільш чисельними є групи молоді віком **18–25 років (34,0 %)** та **26–40 років (29,8 %)**. Сукупно ці категорії становлять майже **64 %** опитаних, що свідчить про значний потенціал розвитку кінного спорту саме у молодіжному та соціально активному середовищі. Отримані дані узгоджуються з висновками О. М. Жданової, яка зазначає, що молодь є найбільш сприйнятливою до інноваційних форм спортивного дозвілля та сучасних методів популяризації, зокрема через цифрові канали комунікації [17; 18].

Важливі результати отримано під час аналізу джерел отримання інформації про кінний спорт. Зокрема, **61,7 % респондентів** назвали соціальні мережі основним джерелом інформації, а **48,9 %** — інтернет-сайти. Водночас телебачення як інформаційний канал зазначили лише **17,0 %** опитаних. Такі показники свідчать про домінування цифрового середовища у формуванні інтересу та поінформованості населення щодо кінного спорту. Цей висновок узгоджується з науковими положеннями про зростання ролі медіа та цифрових технологій у популяризації спорту і формуванні мотивації до рухової активності [18; 56].

Аналіз мотиваційних чинників дозволив визначити ключові стимули до занять кінним спортом. Найбільш значущими чинниками респонденти назвали доступну вартість занять (**68,1 %**), близьке розташування кінного клубу (**48,9 %**) та наявність освітніх і пробних програм (**44,7 %**). Меншою

мірою, але все ж помітний вплив має приклад відомих спортсменів (**31,9 %**). Отримані дані відображають загальні закономірності розвитку масового спорту, на які вказує В. М. Платонов, підкреслюючи пріоритет доступності та соціальної спрямованості спортивної діяльності [37].

Цифрові показники щодо проблем популяризації кінного спорту підтверджують їх комплексний характер. Так, **72,3 % респондентів** вказали на високу вартість занять як основний бар'єр, **51,1 %** — на стереотип про «елітність» кінного спорту, **46,8 %** — на низький рівень інформування населення, а **40,4 %** — на нестачу спеціалізованих дитячих програм. Поєднання економічних і соціокультурних обмежень узгоджується з висновками вітчизняних і зарубіжних дослідників щодо впливу суспільного образу спорту на рівень його масовості та популярності [46; 55].

Важливо зазначити, що результати дослідження підтверджують зростання значущості соціально-реабілітаційної функції кінного спорту, яка набуває особливої актуальності в умовах воєнного стану. Реалізація іпотерапевтичних, адаптованих і рекреаційних програм для ветеранів, внутрішньо переміщених осіб і дітей з посттравматичними розладами сприяє не лише фізичному та психоемоційному відновленню, а й формуванню позитивного суспільного іміджу кінного спорту. Такий гуманістичний і соціально орієнтований підхід розширює його функціональне призначення та створює додаткові можливості для популяризації серед різних верств населення.

Водночас результати анкетування демонструють переважно позитивні очікування щодо майбутнього кінного спорту: **76,6 % опитаних** вважають, що він має перспективи розвитку в Україні. Це свідчить про наявність значного суспільного потенціалу, який може бути реалізований за умови впровадження комплексного підходу до популяризації. Подібної позиції дотримуються й фахівці, які підкреслюють необхідність поєднання спортивно-масової роботи, освітніх ініціатив, інформаційної активності,

соціально-реабілітаційних програм та державної підтримки для сталого розвитку спорту [14; 37].

Таким чином, включення цифрового матеріалу та врахування соціально-реабілітаційного аспекту у процес аналізу результатів дослідження дозволили не лише конкретизувати виявлені тенденції, а й підтвердити їх наукову обґрунтованість. Співставлення емпіричних даних із думками фахівців засвідчує узгодженість отриманих результатів із сучасними науковими підходами та підкреслює необхідність комплексної, соціально орієнтованої та системної популяризації кінного спорту в сучасному українському суспільстві.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз наукових і нормативних джерел засвідчив, що популяризація кінного спорту в сучасному суспільстві розглядається як багатокомпонентний соціокультурний процес, тісно пов'язаний із розвитком масового спорту, фізичної культури, рекреаційної та освітньої діяльності. У працях вітчизняних і зарубіжних науковців кінний спорт характеризується як вид спорту з високим оздоровчим, виховним і соціальним потенціалом, однак підкреслюється його обмежена доступність. Нормативно-стратегічні документи України декларують необхідність розвитку масового спорту та підвищення рухової активності населення, проте кінний спорт у них здебільшого не виокремлюється як пріоритетний напрям, що зумовлює потребу в цілеспрямованих популяризаційних заходах.

2. Визначено сучасні способи популяризації кінного спорту, серед яких провідне місце посідають цифрові канали комунікації, освітні програми та спортивно-масова робота. Результати анкетування підтвердили домінування соціальних мереж і інтернет-ресурсів як основних джерел інформації про кінний спорт (61,7 % і 48,9 % відповідно), тоді як роль традиційних медіа є значно меншою (17,0 %). Освітні програми для дітей, співпраця зі школами та масові спортивні заходи були визначені респондентами як найбільш ефективні інструменти популяризації, що узгоджується з науковими підходами щодо раннього залучення до спорту та формування стійкої мотивації.

3. Установлено основні проблеми, що перешкоджають широкому залученню населення до кінного спорту. Найвагомішими бар'єрами є висока вартість занять (72,3 % респондентів), стереотип про «елітність» кінного спорту (51,1 %), недостатній рівень інформування населення (46,8 %) та нестача спеціалізованих дитячих програм (40,4 %). Отримані дані

свідчать про поєднання соціально-економічних і соціокультурних чинників, які формують розрив між позитивним ставленням до кінного спорту (70,2 % опитаних) і реальними можливостями практичної участі в ньому.

4. Доведено наявність значного соціально-реабілітаційного потенціалу кінного спорту, який набуває особливої актуальності в умовах воєнного часу. Аналіз теоретичних джерел і матеріалів дослідження показав, що іпотерапія, адаптовані та рекреаційні форми кінної діяльності є ефективними засобами фізичного, психологічного та соціального відновлення ветеранів, внутрішньо переміщених осіб і дітей з посттравматичними розладами. Реалізація таких програм не лише сприяє реабілітації, а й формує позитивний суспільний імідж кінного спорту, розширюючи його популяризаційний потенціал.

5. Обґрунтовано шляхи подолання виявлених проблем і сформульовано практичні рекомендації щодо ефективного розвитку й популяризації кінного спорту в сучасних умовах. До ключових напрямів належать: розвиток спортивно-масової роботи (відкриті заходи, фестивалі, дні відкритих дверей); розширення освітніх і пробних програм для дітей і молоді; активне використання соціальних мереж і цифрових платформ; підвищення соціальної доступності занять шляхом упровадження пільгових і соціально-реабілітаційних програм; посилення державної та місцевої підтримки розвитку інфраструктури. Реалізація запропонованих заходів створює передумови для зростання масовості кінного спорту, подолання стереотипів та забезпечення його сталого розвитку в сучасному українському суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Авраменко Ю. Новое будущее украинского конного спорта [Електронний ресурс] / Ю. Авраменко, С. Глотов // Лошади в Украине. – 2015. – 19 июня. – Режим доступа: <http://horses.in.ua/news>.
2. Альохіна С. О. Місце кінного туризму в класифікації туристичних подорожей. Туризм та креативні індустрії: сучасні виклики: зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., 15–16 квіт. 2021 р. Дніпро: Біла К. О., 2021. С. 67–69.
3. В Карпатах випробовують кінні рейди. URL: <http://surl.li/hdzun> (дата звернення: 29.03.2024).
4. Ваврищук Н.Л. Чемпионат України / Н.Л. Ваврищук // Horses. – 2012. – №11. – С. 8–9.
5. Вершники на березі Світязя. URL: <http://www.golos.com.ua/article/155283> (дата звернення: 12.04.2024).
6. Всесвітня декларація прав тварин : прийнята Міжнародною лігою прав тварин 15 жовт. 1978 р. // UNESCO. – Текст англ. мовою. – Режим доступу: <https://www.unesco.org> (дата звернення: 20.12.2025).
7. Всеукраїнська федерація кінного спорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://efu.org.ua/federation>.
8. Габчак Н., Пригара О. Особливості кінного туризму Карпатського регіону. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/44429> (дата звернення: 23.03.2024).
9. Гавриленко О. Кінний туризм в Україні. Краєзнавство. Географія. Туризм. 2001. № 48. С. 7.
10. Галасюк С. С. Сутність та особливості кінного туризму / С. С. Галасюк // Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку: матеріали XVIII Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 19–20.11.2015 р. – Переяслав-Хмельницький, 2015. – Вип. 18. – С. 64–67.

11. Геращенко Я. М. Види спортивно-екологічного туризму / Я. М. Геращенко, Ф. Ф. Товстоп'ятко // Вісник Запорізького національного університету. – 2013. – № 2. – С. 37–42.
12. Дмитрук О. Ю. Спортивно-оздоровчий туризм. Навчальний посібник. – 2-вид., перероб. та допов. / О. Ю. Дмитрук, Ю. В. Щур. – К.: «Альтерпрес», 2008. – 280 с.
13. Дутчак М. В. Спорт для всіх в Україні: результати загальнонаціонального опитування / М. В. Дутчак // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2006. – № 2. – С. 37–43.
14. Дутчак М. В. Спорт для всіх в Україні: теорія і практика. – Київ : Олімпійська література, 2009. – 279 с.
15. Екологічна етика та гуманне ставлення до тварин і рослин. Методичний посібник для вчителів. — К.: Київський еколого-культурний центр, Асоціація зоозахисних організацій України, 2011. — 80 с.
16. Енциклопедія олімпійського спорту України / Під. кер. В.М. Платонова. – К.: Олімп. л-ра, 2005. – 464 с.
17. Жданова О. М. Аспекти формування мотивації до фізичної активності населення // Молода спортивна наука України. – 2012. – Т. 2. – С. 81–87.
18. Жданова О. М. Роль засобів масової інформації у формуванні мотивації до занять спортом // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2011. – № 6. – С. 45–49.
19. Жданова О. М., Данилевич М. В., Грибовська І. Б., Чеховська Л. Я. Оптимізація діяльності фахівців щодо залучення населення до систематичних фізкультурно-оздоровчих занять // Молода спортивна наука України. – 2012. – Вип. 16, т. 2. – С. 81–87.
20. Заставний Ф. Д. Географія України : у 2-х кн. / Ф. Д. Заставний ; ред. М. П. Парцей. – Львів : Світ, 2014. – 472 с.

21. Історія кінного туризму. URL: <https://numl.org/NGP> (дата звернення: 01.04.2024).
22. Кириченко В.В. Кінний спорт [Електронний ресурс] / В.В. Кириченко // Енциклопедія сучасної України. – 2013. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=6920.
23. Кінний клуб «Hemingway». URL: <http://surl.li/hdzwv> (дата звернення: 18.03.2024).
24. Кінні маршрути і прогулянки. URL: <http://surl.li/hdzwz> (дата звернення: 10.11.2024).
25. Кінні тури. URL: <http://surl.li/hdzxk> (дата звернення: 21.11.2024).
26. Кінні ферми у Києві. URL: <http://surl.li/hdzxx> (дата звернення: 16.03.2024).
27. Кляп М. П., Шандор Ф. Ф. Сучасні різновиди туризму. – Київ : Знання, 2011. – 334 с.
28. Ковальчук Н. А., Соколова Г. О. Кінний туризм і особливості його організації // Науковий вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького. – 2017. – Т. 19, № 79. – С. 44–47.
29. Кожен день – це новий шанс. URL: <http://surl.li/hdzwp> (дата звернення: 09.03.2024).
30. Кондратенко Л. В. Кінний спорт : навчальний посібник. – Київ : Основи, 2009. – 272 с.
31. Кравчук А. В. Проблеми та перспективи розвитку кінного туризму в Україні: кваліфікаційна робота... Київ: НУФВСУ, 2023. 76 с.
32. Круцевич Т. Ю., Безверхня Г. В. Рекреація у фізичній культурі. – Київ : Олімпійська література, 2010. – 248 с.
33. Мовсович Е. И. Лошадь и всадник: справ.-информ. пособие / Е. И. Мовсович, В. В. Кириченко. Федерация конного спорта Украины. – Д.: Промінь, 2006. – 242 с.

34. Олімпійська хартія / Міжнародний олімпійський комітет. – Лозанна, 2023. – URL: <https://olympics.com/ioc> (дата звернення: 20.12.2025).
35. Організація кінного туризму в Україні. URL: <https://numl.org/NGN> (дата звернення: 09.03.2024).
36. Павліха Н. В., Цимбалюк І. О., Савчук А. Ю. Сталий розвиток туризму та рекреації: сучасні виклики й перспективи для України. – Луцьк : Вежа-Друк, 2022. – 209 с.
37. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения : учебник : в 2 кн. – Київ : Олимпийская литература, 2015. – Кн. 1. – 680 с.
38. Подорож у гості до прекрасного: Кінний туризм в Україні. URL: <http://surl.li/hdzzo> (дата звернення: 12.03.2024).
39. Подорожі верхи. URL: <http://surl.li/hdzzi> (дата звернення: 19.03.2024).
40. Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року : постанова Кабінету Міністрів України від 4 листоп. 2020 р. № 1089 // Офіційний вісник України.
41. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 трав. 2025 р. № 525-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: ____).
42. Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012–2016 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 серп. 2011 р. № 828-р // Офіційний вісник України.
43. Проблеми та перспективи розвитку кінного туризму. URL: <https://www.academia.edu/35134566> (дата звернення: 06.04.2024).

44. Стецюк О. Розвиток інфраструктури кінного туризму в Україні. Сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності. Харків, 2020. С. 282–285.
45. Суть і особливості кінного туризму на прикладі європейського регіону. URL: <http://surl.li/heack> (дата звернення: 28.02.2024).
46. Birke L., Thompson K. Horse–Human Relationships and Equestrian Sport. — London : Routledge, 2018. — 214 p.
47. British Equestrian Federation [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bef.co.uk/>.
48. Code of Conduct for the Welfare of the Horse / Fédération Equestre Internationale. — Lausanne, 2023. — URL: <https://inside.fei.org> (date of access: 20.12.2025).
49. Deutsche Reiterliche Vereinigung [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.pferd-aktuell.de/>.
50. Equestrian Statistics [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bhs.org.uk/our-charity/press-centre/equestrian-statistics>.
51. European Equestrian Federation [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.euroequestrian.eu/>.
52. Fédération Equestre Internationale [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.fei.org/>.
53. FEI Europameisterschaften Aachen 2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://aachen2015.de/>.
54. McGreevy P., McLean A. Equitation Science. — Oxford : Wiley-Blackwell, 2010. — 320 p.
55. Waran N. Horse training in the domestic horse: the origins, development and management of its behaviour / N. Waran, R. Casey. — Cambridge : Cambridge University Press, 2005. — С. 184–187.
56. Zhdanova O. Role of practitioners in involving the population in health training // Turystyka, Sport i Zdrowie. — 2011. — № 1. — ISSN 2084-1256.

ДОДАТКИ

Анкета

1. Ваш вік:
 - ☐ до 18 років
 - ☐ 18–25 років
 - ☐ 26–40 років
 - ☐ понад 40 років
2. Ваша причетність до кінного спорту:
 - ☐ займаюся кінним спортом професійно
 - ☐ займаюся аматорськи
 - ☐ цікавлюся, але не займаюся
 - ☐ не займаюся і раніше не цікавився(лася)
3. Якщо Ви або Ваша дитина займається кінним спортом, вкажіть дисципліну:
 - ☐ виїздка
 - ☐ конкур
 - ☐ триборство
 - ☐ поні-спорт
 - ☐ не займаюся
4. Чи вважаєте Ви кінний спорт популярним в Україні?
 - ☐ так
 - ☐ скоріше так
 - ☐ важко відповісти
 - ☐ скоріше ні
 - ☐ ні
5. З яких джерел Ви найчастіше отримуєте інформацію про кінний спорт? (можна обрати декілька варіантів)
 - ☐ телебачення
 - ☐ інтернет-сайти
 - ☐ соціальні мережі
 - ☐ знайомі / друзі
 - ☐ спортивні заходи
 - ☐ не отримую інформацію

6. Які соціальні мережі, на Вашу думку, найбільш ефективні для популяризації кінного спорту?
- ☐ Instagram
 - ☐ Facebook
 - ☐ TikTok
 - ☐ YouTube
 - ☐ важко відповісти
7. Чи викликає у Вас інтерес кінний спорт як вид фізичної активності або дозвілля?
- ☐ так
 - ☐ скоріше так
 - ☐ важко відповісти
 - ☐ скоріше ні
 - ☐ ні
8. Що могло б мотивувати Вас (або Вашу дитину) займатися кінним спортом? (можна обрати декілька варіантів)
- ☐ доступна вартість занять
 - ☐ близьке розташування клубу
 - ☐ реклама та інформація в медіа
 - ☐ приклад відомих спортсменів
 - ☐ освітні та пробні програми
 - ☐ не зацікавлений(а)
9. Як Ви оцінюєте доступність кінного спорту для широких верств населення?
- ☐ висока
 - ☐ середня
 - ☐ низька
 - ☐ дуже низька
10. Які проблеми, на Вашу думку, найбільше перешкоджають популяризації кінного спорту? (можна обрати декілька варіантів)
- ☐ висока вартість занять
 - ☐ недостатня інфраструктура
 - ☐ низький рівень інформування
 - ☐ стереотипи про «елітність» спорту
 - ☐ нестача дитячих програм

☐ інше _____

11. Які заходи, на Вашу думку, є найбільш ефективними для популяризації кінного спорту?

- ☐ масові спортивні заходи
- ☐ активність у соціальних мережах
- ☐ освітні програми для дітей
- ☐ співпраця зі школами
- ☐ державна підтримка

12. Чи має, на Вашу думку, кінний спорт перспективи розвитку в Україні?

- ☐ так
- ☐ скоріше так
- ☐ важко відповісти
- ☐ скоріше ні
- ☐ ні

13. Ваші пропозиції щодо покращення популяризації кінного спорту:

Дякуємо за участь в опитуванні!